ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਜੀ. ਮਾਂਤਰੀ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ

(2016 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 11397)

ਫਰਵਰੀ 22, 2022

[ਐਲ. ਨਾਗੇਸਵਰਾ ਰਾਓ ਅਤੇ ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਾਈ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986: ਧਾਰਾਵਾਂ 2(1)(ਡੀ), 2(1)(ਡੀ)(ਆਈ), 2(1)(ਡੀ)(ਦੂਜੀ) – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਟਾਕ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਸੀ – ਉਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬੈਂਕ ਲਈ ਵੀ ਸਟਾਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਓਵਰਡਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਟਾਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਅਤੇ ਲਾਭ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ – ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ 'ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਲਈ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਧਾਰਾ 2(1)(ਡੀ) ਅਧੀਨ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਫੈਸਲਾ: ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, "ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼" ਨੂੰ ਵਪਾਰਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਾਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਵਪਾਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਚੰਗੀ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਲਾਭ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਖਰੀਦਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲਾਭ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੀ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧ ਸਰਾਸਰ "ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਵਪਾਰ" ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸੀ – ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ – ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਧਾਰਾ 2(1)(ਡੀ) ਅਧੀਨ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1993: ਸੋਧ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ – ਫੈਸਲਾ: ਉਹ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣਾ ਜੋ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਾਮੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਰੈੱਡਰੈਸਲ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਕਰਨ – 1993 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਬਦ "ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣਾ" ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਬਦ "ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ" ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – 1993 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 2(1)(ਡੀ)(ਆਈ) ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਸੀ...

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 'ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੁਆਰਾ

ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ:1.1 ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ,1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d) ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਧਾਰਾ 2(1)(d)(i) ਉਕਤ ਐਕਟ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਲਈ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(i) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(i) ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸਮਾਨ ਮੁੜ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 2(1)(d)(ii) ਉਕਤ ਐਕਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ਬਦ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(ii) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1.2. ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਅਤੇ ਢੱਕੇ ਗਏ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1993 ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਮੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਰੈੱਡਰੈਸਲ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ। 1993 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਬਦ “ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ” ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ “ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ” ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 1993 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(i) ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 'ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

1.3 2002 ਸੋਧ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸਨੇ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(ii) ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ

'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਵਪਾਰਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਆਤਮ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈਆਂ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਆਤਮ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਉਸਨੂੰ 'ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਆਤਮ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦੇ ਅਤੇ ਵਰਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਹ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜੋ ਹੁਣ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(ii) ਅਤੇ 2(1)(d)(iii) ਦੋਨਾਂ ਲਈ ਆਮ ਹੈ, ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਆਤਮ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀ।

2. ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਨੂੰ ਵਿਰਮਾਣ/ਉਦਯੋਗਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਪਾਰ-ਤੋਂ-ਵਪਾਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਕਿ ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਕਿ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੁਨਾਫਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਦੇਸ਼ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਖਪਤ ਲਈ ਸੀ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਖਰੀਦ "ਆਤਮ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਿਕਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼" ਲਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। [ਪੈਰਾ 42]

3. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਇੱਕ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਆਪਣੇ ਵਪਾਰਕ ਮੁਨਾਫੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਵਪਾਰ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਸਰਾਸਰ "ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਵਪਾਰ" ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ "ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ" "ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ" ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ

ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ 'ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਵਪਾਰ' ਦੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਝਗੜੇ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਪਭੋਗਤਾ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਸਰਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 47 ਅਤੇ 48]

ਲਕਸਮੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ ਬਨਾਮ ਪੀ.ਐਸ.ਜੀ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ (1995) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 583 : [1995] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 174 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 274 : [2020] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 297; ਦੀਵਾਨਜੀ ਕ੍ਰੀਡਾ ਮੰਡਲ ਮੇਹਦਾ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਡਵੈਲਪਰਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ (2020) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 165 : [2019] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 563; ਪੈਰਾਮਾਉਂਟ ਡਿਜੀਟਲ ਕਲਰ ਲੈਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਏ.ਜੀ.ਐਫ.ਏ ਇੰਡੀਆ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ (2018) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 81; ਸੁਨੀਲ ਕੋਹਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪਿਊਰਅਰਥ ਇੰਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਲਿਮਿਟੇਡ (2020) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 235; ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ, ਏ.ਐਚ.ਆਈ.ਡੀ, ਪਟਨਾ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਜ ਭੂਸ਼ਣ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ (2001) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 432 ; [2001] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 627; ਚੀਮਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਬਨਾਮ ਰਾਜਨ ਸਿੰਘ (1997) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 131: [1998] 8 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 340; ਕਪੂਰਚੰਦ ਸ਼੍ਰੀਮਲ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਟਾਉਨਸ਼ਿਪ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ (ਬੰਬਈ) ਪ੍ਰਾ. ਲਿ. ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2000) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 512 : [1999] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 619 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਹਵਾਲਾ

[2020] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 297 ਪੈਰਾ 17 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2019] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 563 ਪੈਰਾ 17 (i) ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2018) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 81 ਪੈਰਾ 17 (ii) ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2020) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 235 ਪੈਰਾ 17 (iii) ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2001] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 627 ਪੈਰਾ 17 (iv) ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1995] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 174 ਪੈਰਾ 32 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ

[1996] 8 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 340 ਪੈਰਾ 37 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1999] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 619 ਪੈਰਾ 38 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 11397 ਦਾ 2016.

ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਰੈਡਰੈਸਲ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੰਬਰ 55 ਦੇ 2006 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 01.06.2016 ਤੋਂ।

ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਮਿਸ ਨੰਦਿਨੀ ਗੋਰੇ, ਮਿਸ ਸੋਨੀਆ ਨਿਗਮ, ਮਿਸ ਨੇਹਾ ਖੰਡੇਲਵਾਲ, ਦਵੇਸ਼ ਭਾਟੀਆ, ਮਿਸ ਦਾਮਿਨੀ ਬਿਸ਼ਟ, ਆਦਿਤ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਮੈਸਰਜ਼ ਕਰਨਜਾਵਾਲਾ ਐਂਡ ਕੋ., ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਦੁਸ਼ਿਆਂਤ ਡੇਵ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਮੋਹਿਤ ਚੌਧਰੀ, ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਕੁਨਾਲ ਸਸਦੇਵਾ, ਚੌਧਰੀ ਜ਼ੁਲਫਿਕਾਰ ਅਲੀ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰੀ, ਪਾਰਸ ਮਿੱਠਲ, ਮਿਸ ਮਹਿਮਾ ਆਹੂਜਾ, ਨਿਮੇਸ਼ ਜੋਸ਼ੀ, ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਾਈ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, 1 ਜੂਨ, 2016 ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਰੈਡਰੈਸਲ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ "ਕਮਿਸ਼ਨ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਵੱਲੋਂ ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੰਬਰ 55 ਦੇ 2006 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਉਸ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(1)(d) ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1986 (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ "ਕਹਿਣਾਂਤ ਐਕਟ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਾ ਰੱਖਣਯੋਗ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸਾਲ 1998 ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਡੁੰਗਾਡੀ ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ "ਪੁਰਾਣਾ ਬੈਂਕ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਨਾਲ ਇੱਕ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੇਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਸਟਾਕ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸ਼ੇਅਰ ਅਤੇ ਸਟਾਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1998 ਨੂੰ ਇੱਕ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਪੁਰਾਣੇ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਰਜਿਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਸਾਲ 1999 ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਪੱਤਰ 13 ਦਸੰਬਰ, 1999 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਫਿਰ, ਮਾਰਚ 2001 ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਰਾਣੇ ਬੈਂਕ ਦੀ ਤਰਫ ਮੁੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਬੈਂਕ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਦੀ ਮਿਤੀ 17 ਮਾਰਚ, 2001 ਨਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਛੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ, ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ।

5. ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ ਗਿਰਾਵਟ ਕਾਰਨ, ਪੁਰਾਣੇ ਬੈਂਕ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮਿਤੀ 16 ਅਤੇ 17 ਮਾਰਚ, 2001 ਨਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਦੀ ਮਿਤੀ 30 ਮਾਰਚ, 2001 ਨਾਲ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅਣ-ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੰਪਨੀ ਅੰਸਲ ਹੋਟਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੇ 37,50,000 ਇਕਵਿਟੀ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਕੀਮਤ ਰੁ.10/- ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਿਆ (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ "ਕਿਹੇ ਗਏ ਸ਼ੇਅਰ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ)। ਇਹ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਅੰਸਲ ਹੋਟਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੇ ਆਈਟੀਸੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨਾਲ ਵਿਲੀਨਤਾ ਅਤੇ ਆਈਟੀਸੀ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਬੋਨਸ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਕਤ 37,50,000 ਇਕਵਿਟੀ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਅੰਸਲ ਹੋਟਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਆਈਟੀਸੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੇ 3,75,000 ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗ

6. ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 2001 ਦੌਰਾਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਖਾਤਾ ਅਨਿਯਮਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬੈਂਕ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਖਾਤਾ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਖਾਤਾ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬੈਂਕ, 14 ਸਤੰਬਰ, 2001 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 60.61 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੀ ਰਕਮ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਦਸੰਬਰ, 2001 ਵਿੱਚ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਖਾਤਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬੈਂਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੇ ਨਵੰਬਰ 2002 ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ।

8. ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ 2,69,62,215.79 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਬੈਂਕ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਤ ਹੈ, ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ਾ ਰਿਕਵਰੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ 26 ਦਸੰਬਰ, 2002 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਕਵਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਕਰਜ਼ਾ ਰਿਕਵਰੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ, 26 ਮਈ, 2004 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਮਲਾ ਸੁਲਝ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ 'ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸੈਟਲਮੈਂਟ' ("ਓਟੀਐਸ" ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਬੈਂਕ ਨੇ 14 ਮਈ, 2005 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ 'ਕੋਈ ਬਕਾਇਆ

ਨਹੀਂ' ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਖਾਤੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਬਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਓਟੀਐਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਬੈਂਕ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਰਿਕਵਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ।

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਬੈਂਕ ਨੇ ਉਕਤ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਨੇ 14 ਜੂਨ, 2005 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

10. ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਦਾ ਸਟਾਕਬ੍ਰੋਕਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਟਾਕ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਨੇ ਬੰਬਈ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਫੋਰਮ ("ਬੀ.ਐਸ.ਈ." ਲਈ ਛੋਟਾ) ਅੱਗੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਉਕਤ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਜੋ ਕਿ ਅੰਤਿਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

11. ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਆਈ.ਟੀ.ਸੀ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੇ 3,75,000 ਸ਼ੇਅਰ (ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਸਲ ਹੋਟਲ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੇ 37,50,000 ਸ਼ੇਅਰ) ਨਾਲ ਲਾਭਾਂਸ਼ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵਾਧੇ ਸਮੇਤ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

12. ਉਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਨੋਟਿਸ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਨੇ ਉਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਐਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(1)(d) ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ, ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਹ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(1)(d) ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

13. ਇਸ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ।

14. ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦੁਸ਼ਿਆਂਤ ਦਾਵੇ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ।

15. ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਦੋਹਰਾ ਸੰਬੰਧ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਜੋਂ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਲਈ ਸਟਾਕ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਕਤ ਸੰਬੰਧ ਸਬੰਧੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਵਿਵਾਦ ਸਨ, ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਦੇ

ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਫੋਰਮ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਦੀ ਦਾਵੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅੰਤਿਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

16. ਸ਼੍ਰੀ ਦਿਵਾਨ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਬੇਬਾਕ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੇ ਗਏ ਸ਼ੇਅਰ ਕੇਵਲ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਦੇ 14ਵੀਂ ਮਈ, 2005 ਦੇ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਸਮਝੌਤਾ/ਓਟੀਐਸ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹੇ ਗਏ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਵੱਲੋਂ ਬਕਾਇਆ ਸਾਫ ਹੋ ਗਏ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਕੋਲ ਕਿਹੇ ਗਏ ਸ਼ੇਅਰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਧਿਆਸਤਾ ਕਾਰਵਾਈ ਅੰਤਮਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕੇ ਰੱਖੇ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਹੇ ਗਏ ਸ਼ੇਅਰ ਵਾਪਸ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ।

17. ਸ਼੍ਰੀ ਦਿਵਾਨ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(ii) 'ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਦੇ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ ਜੇ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕੇਵਲ ਆਤਮ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਨ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਟਾਕ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਟਾਕ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਚੂੰਕਿ ਸਟਾਕ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਲਈ ਕਿਹੀ ਗਈ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਨ। ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਟਾਕ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਵਜੋਂ ਆਤਮ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕੇਵਲ ਆਤਮ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਨ। ਉਹ ਬਲੈਕਸ ਲਾ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ, ਨੌਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ 'ਜੀਵਿਕਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ੀ ਅਰਥ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਆਤਮ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ' ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੀਮਿਤ ਅਰਥ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਲਈ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਕਤ ਐਕਟ

ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(ii) ਦੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ:

i. ਲੀਲਾਵਤੀ ਕਿਰਤੀਲਾਲ ਮਹਿਤਾ ਮੈਡੀਕਲ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਡਵੈਲਪਰਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ;

ii. ਪੈਰਾਮਾਉਂਟ ਡਿਜੀਟਲ ਕਲਰ ਲੈਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਏਜੀਐਫਏ ਇੰਡੀਆ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ;

iii. ਸੁਨੀਲ ਕੋਹਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪਿਊਰਅਰਥ ਇੰਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਲਿਮਿਟੇਡ;

iv. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ., ਏ.ਐਚ.ਡੀ., ਪਟਨਾ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਜ ਭੂਸ਼ਣ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ4.

18. ਸ੍ਰੀ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਡੇਵ, ਜਾਣਕਾਰ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਬੈਂਕ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਹਿੰਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਣਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਡੇਵ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਹਿੰਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦੇ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਹਾਰ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਪਾਰਕ ਵਿਵਾਦ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾ ਅਤੇ 'ਉਪਭੋਗਤਾ'ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਵਿੱਚ 'ਅਵੀਏਟਰ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਹਿੰਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(1)(d)(ii) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਬਲਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਨਿਆਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਰ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

19. ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਹਿੰਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(1)(d) ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: "2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ- (1) ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਦਰਭ ਹੋਰ ਨਾ ਮੰਗਦਾ ਹੋਵੇ,-

(a) .....

(d) "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ,—

(i) ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕੋਈ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਅਰਧ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਧ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਯੋਗਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇਹ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਰਧ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਅਰਧ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਯੋਗ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ

(ii) ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕੋਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਪਲਬਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਅਰਧ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਧ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਪਲਬਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਰਧ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਧ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਕਰਦਾ ਹੈ;

ਵਿਆਖਿਆ—ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਪਲਬਧ ਕੀਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ,"

20. ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਛੋਟਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਉਪਲਬਧ ਕੀਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਪਲਬਧ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

21. ਇਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਂਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਧਾਰਾ 2(1)(ਡੀ) ਆਪਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਐਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੋਸਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਵਟੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਮਿਆਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ, ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਿੱਲ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

22. ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਐਕਟ ਦੇ 'ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ' ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਐਕਟ

ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਉਪਭੋਗਤਾ ਕੌਂਸਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮੰਚਾਂ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"ਇੱਕ ਐਕਟ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਪਭੋਗਤਾ ਕੌਂਸਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ।"

23. ਧਾਰਾ 2(1)(ਡੀ) ਵਿੱਚ ਸਮਾਹਿਤ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1986 ਦੇ ਮੂਲ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"(ਡੀ) "ਖਪਤਕਾਰ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ, -

(i) ਕੋਈ ਵੀ ਵਸਤੂ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਵਸਤੂਆਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਵਸਤੂਆਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਅਧੀਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਉਪਯੋਗ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ" ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ

(ii) ਕੋਈ ਵੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਲਾਭਾਰਥੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ

24. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d) ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਕਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ

ਧਾਰਾ 2(1)(d)(i) ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(i) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਵਰਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ, ਕਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(i) ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

25. ਕਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(ii) ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ਬਦ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਲਾਭਾਰਥੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(ii) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

26. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(ii) ਦੇ ਅਰਥ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(ii) ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੂਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

27. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਅਪਰਿਆਪਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਢੱਕੇ ਗਏ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ 'ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1993 (ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ "1993 ਸੋਧ ਐਕਟ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੁਆਰਾ ਕਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੋਧਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ। ਕਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਮੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਰੈੱਡਰੈਸਲ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ। 1993 ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੁਆਰਾ, 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੋਧ ਕੀਤੇ ਗਏ:

("5) ਧਾਰਾ (ਕ) ਵਿੱਚ,-

(A) ਉਪ-ਧਾਰਾ (ii) ਵਿੱਚ, "ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣਾ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਇਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ "ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ" ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;

(B) ਉਪ-ਧਾਰਾ (iii) ਦੇ ਬਾਅਦ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਭਾਵ:-

'ਵਿਆਖਿਆ.- ਉਪ-ਧਾਰਾ (ii) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, "ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼" ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਵਰਤਦਾ ਹੈ';

28. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 1993 ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ "ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣਾ" ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ "ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ 1993 ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(i) ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 'ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ 1986 ਦੇ ਮੂਲ ਐਕਟ ਨੇ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਖਰੀਦਾਰੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ; ਪਰ ਵਿਆਖਿਆ, ਜੋ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਅਪਵਾਦ ਹੈ, ਨੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ 'ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਲਈ ਖਰੀਦਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖਰੀਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਵਿੱਚ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

29. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਹੋਰ ਕਈ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਅਤੇ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਿਧ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਅਤੇ ਵਿਵਿਧ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਸਰਦਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2002 (ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ "2002 ਦਾ ਸੋਧ ਐਕਟ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਕੀਤਾ। 2002 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ"। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਹ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(i) ਨੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(ii) ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 2(1)(d)(ii) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(i) ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਧਾਰਾ (d)

ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ:

"(i) ਧਾਰਾ (d) ਵਿੱਚ।

(ii) ਉਪ-ਧਾਰਾ (ii) ਵਿੱਚ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ, ਨਾਮਤ:

"ਪਰ ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ";

(iii) ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਾਮਤ:

"ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ।—ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, 'ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼' ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ ਅਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ";

30. ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 2002 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 'ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਸਮਾਨ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਦੋਨੋਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (i) ਅਤੇ (ii) 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 2002 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ; ਇਸ ਨੇ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼' ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ ਅਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

31. ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 2002 ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸਨੇ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(i) ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਵਪਾਰਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ

'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ ਵਰਤਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਹ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਵਰਚੁ, ਜੋ ਹੁਣ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(i) ਅਤੇ 2(1)(d)(ii) ਦੋਨਾਂ ਲਈ ਆਮ ਹੈ, ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਧਾਨਕ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

32. ਉਕਤ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 'ਲਕਸ਼ਮੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ ਬਨਾਮ ਪੀ.ਐਸ.ਜੀ. ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ' ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"10. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ/ਏਜੰਸੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿਵਿਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹਨ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਉਪਚਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੋਰਮ/ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚੇ ਗਏ ਸਨ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੀ। ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸਪਲਾਇਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਇਕ ਵਾਧੂ ਫੋਰਮ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜੋ ਸਸਤਾ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਔਪਚਾਰਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰੋ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਸਦੀ/ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਇਲਾਜ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਦ ਪੂਰਾ ਐਕਟ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ। ਐਕਟ "ਕਾਰੋਬਾਰ-ਤੋਂ-ਖਪਤਕਾਰ" ਵਿਵਾਦਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ "ਕਾਰੋਬਾਰ-ਤੋਂ-ਕਾਰੋਬਾਰ" ਵਿਵਾਦਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਦੀ ਇਹ ਸਕੀਮ ਐਕਟ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।"

33. ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਵਿਵਹਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਹ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਦੇ ਅਤੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਾ ਐਕਟ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ "ਵਪਾਰ-ਤੋਂ-ਉਪਭੋਗਤਾ" ਵਿਵਾਦਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ "ਵਪਾਰ-ਤੋਂ-ਵਪਾਰ" ਵਿਵਾਦਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੋਰਮ/ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਬਜਾਏ ਉਸਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਹਨ। ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸਪਲਾਇਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਸਸਤੇ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਹੱਲ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਫੋਰਮ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਸੀ।

34. ਲਕਸ਼ਮੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d)(i) ਅਤੇ 1993 ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜੇ ਗਏ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"11. ਹੁਣ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਿਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਪੀਲ ਲਈ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ, (i) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਵਸਤੂਆਂ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਗੱਲ ਬੇਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; (ii) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ; (iii) ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ 'ਮੁੜ ਵੇਚਣ' ਕਾਫੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 'ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸਧਾਰਣ ਅਰਥ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। 'ਵਪਾਰਕ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ' (ਚੈਂਬਰਜ਼ ਟਵੈਂਟੀਥ ਸੈਂਚਰੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ); ਇਹ "ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ; ਵਪਾਰੀ; ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਲਾਭ ਹੋਣਾ" (ਕੋਲਿਨਜ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ) ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜਦਕਿ 'ਵਪਾਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਲ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵੇਚਣ, ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ" (ਕੰਸਾਈਸ ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ)। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ 'ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਭ ਕਮਾਏ' ਉਹ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਨੇ ਕਿਸੇ ਭੁਲੱਭੁਲੈਆ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੇਣ ਲਈ — 'ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ' ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ — ਧਾਰਾ 2(d)(i) ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਆਰਡੀਨੈਂਸ/ਸੋਧ ਐਕਟ, 1993 ਦੁਆਰਾ ਜੋੜਿਆ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕੁਝ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਮੀਕਰਨ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਦਾ ਘੇਰਾ - a ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ. ਆਓ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰੀਏ: ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇੱਕ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ ਜਾਂ ਕਾਰ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਏ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ

ਕੰਮ ਨੂੰ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੈਕਸੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਲਈ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ/ਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮਕਸਦ. ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀਆਂ, "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਲਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਲਓ 'ਖਪਤਕਾਰ'. ਜੇਕਰ ਵਪਾਰਕ ਵਰਤੋਂ ਖੁਦ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਜੇ ਵੀ 'ਖਪਤਕਾਰ' ਹੈ। ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਉਦਾਹਰਣ, ਜੇਕਰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਖੁਦ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ ਜਾਂ ਕਾਰ ਨੂੰ ਟੈਕਸੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਦ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦਾ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਬਣੋ. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ, ਭਾਵ, ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ, ਇਹ ਕਰੇਗਾ ਇੱਕ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖਪਤਕਾਰ ਹੋਣਾ। ਵਿਆਖਿਆ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਕੀ ਹੈ, a ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ। ਇਹ ਹੈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸਮਾਨ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਰਤਦਾ ਹੈ", "ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਅਤੇ "ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ" ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਓ ਸੰਸਦ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਮਾਨ ਖਰੀਦਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਮਾਈ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਗਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਆਟੋ-ਰਿਕਸ਼ਾ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਏ ਹੋਏ ਖੁਦ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਟਰੱਕ ਦਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕੈਰੀਅਰ ਖੁਦ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਖੁਦ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਖਰਾਦ ਮਸ਼ੀਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਖਪਤਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। (ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚ ਉਦਾਹਰਣਾਂ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਵਾਹਨ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸਹਾਇਤਾ/ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਉਹ ਖਪਤਕਾਰ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।) ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇੱਕ ਆਟੋ-ਰਿਕਸ਼ਾ, ਇੱਕ ਕਾਰ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲੇਥ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀਮਾ ਹੈ "ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ", ਅਤੇ "ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ" ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਤੋਂ ਵਹਿੰਦਾ ਹੈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ" ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ। ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ “ਉਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ” ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦੋ ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸ਼ਬਦ।"

35. ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਕ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਏ ਮਾਲ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ “ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵਰਤਣ ਲਈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣਾ ਹੋਵੇ” ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(d)(i) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ‘ਉਪਭੋਗਤਾ’ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਭੁਲੱਭੁਲੈਆ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਬਦ “ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ” ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 2(d)(i) ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ/ਸੋਧ ਐਕਟ, 1993 ਦੁਆਰਾ ਜੋੜਿਆ।

ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੇ ਕੁਝ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ "ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼" ਦੇ ਸੰਬੋਧਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਕੀ ਚੀਜ਼ 'ਆਤਮ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ' ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

36. ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਦ ਉਸ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਖਰੀਦਾਰੀ ਆਤਮ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਟੋ-ਰਿਕਸ਼ਾ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ, ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ 'ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ 'ਆਤਮ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ' ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਮਾਲ ਨੂੰ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਕਈ ਸ਼ਬਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਵਰਤਦਾ ਹੈ", "ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ" ਅਤੇ "ਆਤਮ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ" ਸੰਸਦ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਮਾਲ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਵਰਤਣਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ।

37. ਚੀਮਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਬਨਾਮ ਰਾਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਪਾਰਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਵੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸੀ, ਇਹ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਸੀ।

38. ਕਲਪਵਰੁਕਸ਼ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਤੋਸ਼ਨੀਵਾਲ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ (ਬੰਬਈ) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਕੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਿਦਾਨ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਲਈ 'ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਲਈ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਕੋਈ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਨਿਦਾਨ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਿ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਟਰੱਸਟ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਨਹੀਂ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

39. **ਪੈਰਾਮਾਉਂਟ ਡਿਜੀਟਲ ਕਲਰ ਲੈਬ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰ ਗ੍ਰੈਜੁਏਟਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ

ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਲਈ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਉੱਨਤ ਫੋਟੋ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ, ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਛਾਪਣ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਮਸ਼ੀਨ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਬੇਇਮਾਨੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 2(1)(d) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦਾਰੀ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਗਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਉਲਟਦਿਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਗਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ:

"12. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਚੂੰਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦੀ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d) ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੋ ਸਮਾਨ ਨੂੰ 'ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 2(1)(d) ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਜੋ ਕਿ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਦੀ ਕਮਾਈ ਲਈ 'ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ' ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੋਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਦੀ ਕਮਾਈ ਲਈ 'ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ' ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਖਰੀਦ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਾਨ ਨੂੰ 'ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਦੀ ਕਮਾਈ ਲਈ 'ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ' ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਦਾ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਖਰੀਦਾਰ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ 'ਵਪਾਰਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ' ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

13. "ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ" ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਮਾਈ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਮਾਈ ਦੇ "ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ" ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਿਰਫ "ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ" ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਅੰਤਿਮ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਉਤਪਾਦ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ।

40.ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਾਇਆ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਉੱਥੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਗ੍ਰੈਜੁਏਟ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਵਿਧਾ, ਨਿੱਜੀ ਹੈਂਡਲਿੰਗ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਉਦਮ ਲਈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਚੱਲ ਪਏ ਸਨ, ਉਸ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ

ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਗਤੀਵਿਧੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਜੋ ਵੱਡੇ ਮੁਨਾਫੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉੱਚੇ ਦੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗਤਾ ਹੋਣਗੇ।

41. ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ, ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਲਕਸਮੀ ਰਤਨਲਾਲ ਖਤੂਜਾ ਬਨਾਮ ਮਹਿਤਾ ਮੈਡੀਕਲ ਟਰੱਸਟ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

19. "ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਸੰਖੇਪ ਕਰਨ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਟ੍ਰੇਟ ਜੈਕਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਬ੍ਰਾਡ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਕਾਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ "ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼" ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ:

19.1 ਕਿਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, "ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼" ਨੂੰ ਨਿਰਮਾਣ ਉਦਯੋਗਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਾਂ ਵਪਾਰਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਪਾਰ-ਟੂ-ਵਪਾਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

19.2. ਕਿਸੇ ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਲਾਭ ਉਤਪਾਦਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

19.3. ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਦੇਸ਼ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲਾਭ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

19.4. ਜੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਦੇਸ਼ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਉਪਭੋਗ ਲਈ ਸੀ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਵਾਲ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਖਰੀਦ "ਆਤਮ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਸੀ" ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

42. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ, ਕਿ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਨੂੰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਪਾਰ-ਤੋਂ-ਵਪਾਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਕਿ ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਲਾਭ ਉਤਪਾਦਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਕਿ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ

ਦੇ ਲਾਭ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਦੇਸ਼ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਉਪਭੋਗ ਲਈ ਸੀ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਵਾਲ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਖਰੀਦ "ਆਤਮ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਸੀ" ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

43. ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਫਲੈਟਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਲਾਭ ਉਤਪਾਦਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਲੈਟ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਡੀਕਲ/ਡਾਇਗਨੋਸਟਿਕ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਲਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਨਰਸਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਰਸਾਂ ਨੂੰ ਫਲੈਟ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ **ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਫਲੈਟਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸਰਪਲੱਸ ਫਲੈਟ**

44. ਸੁਨੀਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੋਹਲੀ (ਸੁਪਰਾ), ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਡੈਨਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ. ਅੱਗੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਡੀ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਪਰਿਸਰ ਬੁੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਕਤ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਪਾਰਕ ਅਹਾਤੇ ਬੁੱਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੈਨਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ ਖਰੀਦੀ ਸੀ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ. ਇਸ ਲਈ ਉਕਤ ਕੇਸ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਕਮਾਈ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ।

45. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼, 'ਖਪਤਕਾਰ' ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ ਉਕਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕੀ ਸਨ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ. ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਟ੍ਰੇਟਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ.

46. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਟਾਕ-ਬ੍ਰੋਕਰ, ਮਰਚੈਂਟ ਬੈਂਕਰ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਓਵਰਡਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਬੈਂਕ ਲਈ ਵੀ ਸਟਾਕ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਓਵਰਡਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਧਾਈ ਲਈ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਸਟਾਕ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਅਗਾਂਹ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਕਸਮੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ "ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਗਈ ਸੇਵਾਵਾਂ,""ਨਿਵੇਕਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ

ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਅਤੇ "ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ" ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੁਆਰਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਕਤ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d) ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੋਧਾਂ 1993 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 2002 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਜੋ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ.

47. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਇੱਕ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਆਪਣੇ ਵਪਾਰਕ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟ ਸੁਵਿਧਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਦਾ ਵਪਾਰ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧ ਸਰਾਸਰ "ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਵਪਾਰ" ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ "ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ" ਲਈ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ "ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਵਪਾਰ" ਦੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਝਗੜੇ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਪਭੋਗਤਾ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਸਰਲ ਨਿਵਾਰਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

48. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਚਿਤ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਉਪਾਯ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ।

49. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖਰਚੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵੀ ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਭ ਨਿਪਟਾਰੇ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਭੀਭੂਤੀ ਭੂਸ਼ਣ ਬਸੇ

ਅਪੀਲ ਰੱਦ।

(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਨੇਹਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ

ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate